

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه ۱۲ تیر ماه ۱۳۱۷ *

فهرست مطالب

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - بقیه شور اول لایحه اصول محاکمات حقوقی از ماده ۶۶۳
- ۳ - بیانات آقایان وزیر امور خارجه و رئیس راجع به پیمان سعدآباد
- ۴ - بقیه شور اول لایحه اول محاکمات حقوقی از ماده ۶۸۹
- ۵ - موقع و دستور جلسه آتی - ختم جلسه .

(مجلس يك ساعت و نیم پیش از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید)

صورت مجلس روز يك شنبه ۵ تیر ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند **

[۱ - تصویب صورت مجلس]

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟ (گفته شد -- خیر) صورت مجلس تصویب شد .

[۲ - بقیه شور اول لایحه اصول محاکمات حقوقی از ماده ۶۶۳]

رئیس - بقیه شور اول لایحه اصول محاکمات حقوقی از ماده ۶۶۳ شروع میشود :

ماده ۶۶۳ -- در صورتیکه مدعی به مالی باشد و همچنین در دعوی تصرف عدوانی و رفع مزاحمت و ممانعت و افراز و تقسیم و حقوق ارتناقی هزینه محاکمه در محاکم صلحیه ده ریال و در محاکم ابتدائی بیست و پنج ریال است

رئیس - ماده ۶۶۴

ماده ۶۶۴ -- هزینه تأمین دلیل پنجریال است

رئیس - ماده ۶۶۵

ماده ۶۶۵ -- هزینه حکم در موقع دادن عرضحال باید داده شود و در صورتیکه تعیین قیمت مدعی به در وقت دادن عرضحال ممکن نباشد در موقع دادن عرض حال در محاکم صلحیه دو ریال و در محاکم ابتدائی پنج ریال گرفته میشود و بقیه بعد از تعیین مدعی به و صدور حکم اخذ خواهد شد و محکمه مکلف است قیمت مدعی به را قبل از صدور حکم معین نماید

رئیس - ماده ۶۶۶

ماده ۶۶۶ -- هزینه قرار ارجاع به حکمیت و تصدق

(مطابق قانون ۸ اذر ماه ۱۳۰۵)

* عین مذاکرات مشروح چهل و نهمین جلسه از دوره یازدهم قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

و اهل خبره و اجراء موقت در محاکم صلحیه يك ريال و در سایر محاکم پنج ريال است

رئیس - ماده ۶۶۷

ماده ۶۶۷ -- هزینه تأمین مدعی به در محاکم صلحیه دو ريال و در سایر محاکم ده ريال است و پس از صدور قرار دریافت میشود

رئیس - ماده ۶۶۸

ماده ۶۶۸ -- برای استیناف و تمیز قرارها؛ که موافق اصول محاکمات حقوقی استیناف و تمیز آنها علیحده از حکم جائز است هزینه زیر دفتراً در موقع تقدیم عرضحال دریافت خواهد شد

۱ - برای استیناف از قرار پنج ريال

۲ - برای تمیز از قرار پانزده ريال

رئیس - ماده ۶۶۹

ماده ۶۶۹ -- در موارد زیر مدعی از تأدیه هزینه محاکمه معاف است :

۱ - دعاوی که مدعی به آن دوست ريال یا کمتر است

۲ - دعوی اعسار نسبت به هزینه محاکمه

رئیس - ماده ۶۷۰

فصل دوم -- در هزینه دفتر

ماده ۶۷۰ -- هزینه تصدیق مطابقت رونوشت با اصل برای هر صفحه در محاکم صلحیه دو ريال و در سایر محاکم سه ريال است

پست و پنج کلمه يك سطر و پانزده سطر يك صفحه و کسر از سطر و صفحه تمام محسوب است

رئیس - ماده ۶۷۱

ماده ۶۷۱ - برای سایر تصدیقاتیکه از دفتر محکمه در حدود صلاحیت آنها داده میشود در محاکم صلحیه دو ريال و در سایر محاکم چهار ريال دریافت میشود

رئیس - ماده ۶۷۲

فصل سوم -- در اعسار از هزینه محاکمه
ماده ۶۷۲ - معسر از هزینه محاکمه کسی است

که بواسطه عدم کفایت دارائی یا عدم دسترسی بمال خود قادر به تأدیه هزینه محاکمه نیست

رئیس - ماده ۶۷۳

ماده ۶۷۳ -- همینکه اعسار کسی ثابت شد از ذنایح زیر استفاده خواهد کرد :

۱ - معافیت موقتی از تأدیه تمام یا قسمتی از هزینه محاکمه در مورد دعوائی که برای معافیت از هزینه آن ادعاء اعسار شده

۲ - حق داشتن و کیل مجانی

۳ - معافیت از دادن تأمین که باید اتباع خارجه بدهند در صورتیکه مدعی از اتباع خارجه باشد

رئیس - ماده ۶۷۴

ماده ۶۷۴ - معافیت از هزینه محاکمه باید برای هر دعوی علیحده تحصیل شود ولی معسر میتواند در تمام مراحل مربوطه بهمان دعوی از حکم اعسار استفاده کند

رئیس - ماده ۶۷۵

ماده ۶۷۵ -- در مورد دعاوی متعدده که مدعی اعسار بر یکنفر دفتراً اقامه نماید حکم اعسار که نسبت به یکی از دعاوی صادر شود نسبت بسایر دعاوی مؤثر خواهد بود

رئیس - ماده ۶۷۶

ماده ۶۷۶ - مرجع رسیدگی به دعوی اعسار محکمه اینست که صلاحیت رسیدگی بدوی بدعوی اصلی را دارد دعوی اعسار برای معافیت از هزینه مرحله استیناف یا تمیز نیز به محکمه ای راجع است که بدایتاً بدعوی اصلی رسیدگی کرده است

رئیس - آقای اوحدی

اوحدی - این ماده بعقیده بنده در يك قسمت ناقص است و در يك قسمت زائد قسمتی که این ماده ناقص بنظر میرسد بنظر این بنده این است که تمام مدعیان اعسار از هزینه محاکمه اگر در حوزه صلاحیت رسیدگی محکمه بدوی باشند درست است ولی اینطور نیست يك

قسمت مهم از دعاوی راجع است بمدعیانی که خارج از حوزه صلاحیت محکمه اقامت دارند و چون مرحله اثبات افلاس جز بشهادت شهود و مطلعین از حالات و کیفیات معسر ثبوتش مشکل است از این جهت حصر کردن باین که دعوی اعسار باید در حوزه محکمه صلاحیت دار اقامه شود خالی از اشکال نخواهد بود مثلاً مدعی مقیم طهران که در محکمه شیراز میخواهد اقامه دعوی اصلی بکند طریق اثبات اعسارش مشکل است چه در شیراز کسی نیست که به هويت و حالات این شخص مدعی کاملاً مستحضر باشد که در محکمه شیراز باید شهادت بدهد که من مطلع هستم که زندگی این مدعی اینطور است و از این جهت معاف است از دادن مخارج محاکمه ولی اگر در طهران دعوی اعسار از هزینه محاکمه را اقامه کند اشخاصی که با او مربوط هستند و او را می شناسند و از وضعیت زندگانش اطلاع دارند میتوانند در محکمه اقامت او حاضر شوند و از تمام جریان زندگی او اظهار اطلاع بکنند که حکم اعسارش صادر شود باین نظر این ماده ناقص است و بعقیده بنده مقتضی است که این ماده اصلاح شود و طرز اصلاحش را هم تهیه کرده ام و تقدیم میشود که اگر موافقت شد بیان طریق بشود . و اما این که عرض کردم يك قسمت از این ماده زائد است در ماده ۶۷۴ تصریح شده باینکه معسر میتواند در تمام مراحل مربوطه بهمان دعوی از حکم اعسار استفاده کند مراحل مربوطه بهمان دعوی مرحله استینافی و تمیزی است و چون در ماده ۶۷۴ این مطلب تصریح شده دیگر در ماده ۶۷۶ ذکرش لزومی ندارد که برای مرحله استیناف و تمیز نیز به محکمه بدوی مراجعه کند . این قسمت هم زایدی است . اینهم پیشنهاد بنده

هؤیداحمدی (غیر) - این دو نظری که آقای

اوحدی بیان فرمودند البته از این نقطه نظر که خودشان توضیح فرمودند که فرض شود که یکی ساکن طهران است مثلاً ملکی در شیراز فروخته است آنوقت محکمه

شیراز صالح است او باید اعسارش را در طهران ثابت کند از نقطه نظر یکنفر آن فرضی را که ایشان فرمودند البته تسهیلی فراهم است ولیکن بطور عموم نمیشود این کار را کرد فرض بفرمائید که این شخص معسر نبود حالا که میخواهد محاکمه کند چه باید بکند اگر مدعابیش ملک است و در شیراز است این شخص باید برود در شیراز و در محکمه شیراز محاکمه کند البته نمیتواند بگوید که چون بعضی ادله او در طهران است بیاید طهران و باید برود به همان محکمه که صالح است که رسیدگی به اصل دعوی بکند اصل دعوی باید در محکمه شیراز رسیدگی شود وقتی هم میگوید من معسر هستم نمیتوانم هزینه محاکمه را بدهم خوب میرود در همان محکمه و اعسارش را ثابت میکند . اما قسمتی را که فرمودند زائد است یعنی چون در ماده قبلی تصریح شده دیگر در این جا لزوم ندارد ذکرش البته چون ذهن جنابعالی خیلی سریع است اینطور بفرمائید ولی دیگران را با خودتان مقایسه نکنید تصریح در آن ماده چه ضرری نسبت باین ماده دارد مخالفت و تناقض که ندارد بلکه تصریحی کرده است که اگر در مرحله استیناف دعوی بماند می آید در همان محکمه بدوی که صلاحیت داشته باشد برای حکم اعسار و این در واقع توضیح ماده ۶۷۴ است و زائد نیست و آن پیشنهاد هم چون شور اول است میرود بکمیسیون مطابق نظامنامه و البته کمیسیون یا رد میکند یا تصویب

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - عرضی ندارم

رئیس - آقای اوحدی

اوحدی - بطور مختصر عرض میکنم فرمایشات آقای مخبر کمیسیون چندان ارتباطی با قسمت اظهارات بنده نداشت زیرا بنده نخواستم بگویم اگر دعوی ملکی دارد يك مقیم شیراز باید طهران اقامه دعوی کند و بگوید دلائل من اینجا موجود است هیچ مسئله آمدن اصل دعوی بطهران نبوده صحبت از معسر هزینه محاکمه

است که اگر يك مدعی اعسار مقیم طهران باشد باید اعسارش را بوسیله مطلعین ثابت کند و در شیراز از حال او کسی خبر ندارد اگر رفت بمحکمه شیراز عرضحال هزینه داد باید شاهد برد. سند رسمی که ندارد دلیل دیگر هم ندارد دلیل منحصر بفسرد برای اعسار شهود است و مطلعین قضیه این مطلعین از قضیه را که نمیتواند بار کند ببرد شیراز که شهادت بدهند و اظهار اطلاع بکنند که این آدم معسر است این است که عرض میکنم که این ماده از این حیث ناقص است این پیشنهاد را هم دادم البته در کمیسیون مطرح خواهد شد والسلام نامه تمام

رئیس - آقای زوار

زوار - بنده تصور میکنم که پیشنهادی که داده اند و آقای مخبر محترم کمیسیون اشاره کردند باید برود بکمیسیون و اظهاراتی که آقای اوحدی راجع بماده فرمودند آقای مخبر هم جواب دادند و تصور میکنم که قناعت کنیم بهمان پیشنهادی که داده اند که در کمیسیون مطرح خواهد شد و برویم در شور. مواد دیگر پیشنهاد آقای اوحدی بشرح ذیل خوانده شد :

ماده ۶۷۶ - مرجع رسیدگی بدعوی اعسار محکمه ایست که صلاحیت رسیدگی بدعوی اصلی را دارد ولی در صورتیکه مدعی اعسار در حوزه دیگر اقامت داشته باشد دعوی اعسار هزینه محاکمه در حوزه اقامت خود میتواند اقامه نماید

رئیس - ماده ۶۷۷

ماده ۶۷۷ - دعوی اعسار بطرفیت مدعی العموم اقامه خواهد شد - هرگاه محکمه صلاحیت دار صلاحیه باشد مدیر دفتر صلاحیه سمت نمایندگی مدعی العموم را خواهد داشت

رئیس - ماده ۶۷۸

ماده ۶۷۸ - دعوی اعسار در صورتیکه برای معافیت از پرداخت هزینه مرحله بدوی باشد باید ضمن عرضحال راجع بدعوی اصلی و اگر دعوی اعسار راجع

جهت پیش بینی شده که محاکمه از جریان نیفتد ولی وراثش وقتی میتوانند از این حکم استفاده کنند که مخارج محاکمه را بپردازند و یا اینکه آنها هم اعسار خودشان را ثابت کنند.

رئیس - ماده ۶۸۵

ماده ۶۵۸ - هرگاه مدعی اعسار در دعوی اصلی محکوم له واقع شود هزینه محاکمه از او گرفته خواهد شد

رئیس - ماده ۶۸۶

ماده ۶۸۶ - اگر تاده سال از تاریخ صدور حکم اعسار معسر متمکن نگردد دیگر هزینه ای که از پرداخت آن موقتاً معاف بوده است از او مطالبه نخواهد شد.

رئیس - ماده ۶۸۷

ماده ۶۸۷ - در صورتیکه ادعای اعسار رد شود محکمه در ضمن حکم رد اعسار مدعی اعسار را به پرداخت وجوه زیر محکوم خواهد کرد :

الف - دوبرابر هزینه دعوی اصلی در مرحله ای که برای معافیت از هزینه آن عرضحال اعاده داده شده در صورت تعقیب دعوی اصلی و در غیر این صورت معادل آن هزینه ب - حق الوکاله و کیل از بابت محاکمه اعسار در صورتی که وکیل بجای برای او معین شده باشد بشرط درخواست وکیل.

رئیس - ماده ۶۸۸

ماده ۶۸۸ - از تاجر عرضحال اعسار پذیرفته نمیشود و تاجری که مدعی اعسار باشد باید مطابق مقررات قانون تجارت عرضحال توقف دهد. کسبه جزء مشمولان این ماده نخواهند بود.

[۳- بیانات آقایان وزیر امور خارجه و رئیس راجع به پیمان سعد آباد]

رئیس - آقای وزیر امور خارجه فرمایشی دارید ؟ وزیر امور خارجه (آقای سهیلی) - با کمال شرف باستحضار مجلس شورای ملی میرسانم که پیمان سعد آباد مراحل قانونی را در کشورهای متعاقد بپیموده و استاد تصویب آن در چهارم تیر ماه جاری از طرف نمایندگان دولترکیه

رئیس - ماده ۶۸۳

ماده ۶۸۳ - در صورتیکه دعوی اعسار برای معافیت از هزینه استینافی یا تمیزی باشد مدعی اعسار باید تصدیقی از دفتر محکمه که باعسار رسیدگی میکند حاکی از تقدیم عرضحال اعسار گرفته در ظرف مدت قانونی بعرضحال استینافی یا تمیزی پیوست نماید ولی بجز این افتادن عرضحال استینافی یا تمیزی موقوف به تعیین نتیجه عرضحال اعسار است

رئیس - ماده ۶۸۴

ماده ۶۸۴ - اگر معسر فوت شود ورثه نمیتوانند از حکم اعسار مورث استفاده نمایند لیکن فوت مورث در هر يك از مراحل بدوی و استینافی و تمیزی مانع جریان محاکمه در آن مرحله نیست و هزینه محاکمه از ورثه مطالبه میشود مگر اینکه ورثه نیز اعسار خود را ثابت نمایند

رئیس - آقای زوار

زوار - بنده این ماده را تقریباً زاید میدانم برای اینکه اینجا نوشته اگر معسر فوت شود ورثه نمیتوانند از حکم اعسار استفاده بکنند. معلوم میشود این را معسر نمیتوانند اگر معسر است که چیزی باقی نماند برای ورثه اش و اگر معسر نیست که چرا عریضه اعسار میدهد آنوقت مینویسد که هزینه محاکمه از ورثه مطالبه میشود معلوم میشود که اصلاً اعسار موضوع نداشته است عقیده بنده این است که این ماده زاید است

مخبر کمیسیون (مؤید احمدی) - ممکن است ورثه از خودشان دارائی داشته باشند مورث آمده است برای این که اعسار خودش را ثابت کند عریضه داده در حین محاکمه فوت کرده اینجا در نظر گرفته شد که محاکمه از جریان نیفتد ولی ممکن است که پسرش یا کسی که وارث او است از خودش دارائی داشته باشد باید خرج محاکمه را بدهد. یا واقعاً مالی داشته و در دسترسش نبوده (آخر او را هم در این ماده معسر میدانیم) و حالا در دسترس وارثش نیفتد از این

به هزینه اعتراض بحکم باشد در ضمن عرضحال اقامه گردد و در صورتی که برای معافیت از هزینه مرحله استینافی یا تمیزی باشد بوسیله عرضحال جداگانه در محکمه مذکور در ماده ۶۷۶ اقامه خواهد شد

رئیس - ماده ۶۷۹

ماده ۶۷۹ - مدیر دفتر مکلف است در ظرف دوروز از تاریخ رسیدن عرضحال اعسار پرونده را بنظر حاکم محکمه برساند تا چنانچه حضور شهود را در جلسه محاکمه لازم بداند بمدعی اعسار اخطار شود که در روز مقرر شهود خود را حاضر نماید مدیر دفتر يك نسخه از عرض حال و مدارك اعسار و ضمایم آنرا برای مدعی العموم و نسخه دیگر را برای طرف دعوی اصلی ارسال و ضمناً روز جلسه محاکمه را تعیین و ابلاغ مینماید طرف دعوی اصلی میتواند در موقع رسیدگی بدعوی اعسار حاضر شده و اگر دلالتی بر رد اعسار دارد بیان کند ولی عدم حضور او مانع رسیدگی و صدور حکم نخواهد شد.

رئیس - ماده ۶۸۰

ماده ۶۸۰ - هرگاه مدعی اعسار دعوی خود را تا یکماه تعقیب نکرد عرضحال اعسار بدرخواست طرف دعوی اصلی رد و مطابق ماده ۶۸۲ رفتار میشود

رئیس - ماده ۶۸۱

ماده ۶۸۱ - حکم قبول اعسار قابل استیناف و تمیز نیست و از حکم رد اعسار تقط میتواند استیناف داد

رئیس - ماده ۶۸۲

ماده ۶۸۲ - هرگاه حکم بر رد اعسار صادر شد بطریق زیر رفتار میشود

اگر حکم بدایه صادر و در ظرف مدت قانونی استیناف داده نشده باشد مدعی اعسار مکلف است تا ده روز پس از انقضاء مدت استیناف و اگر حکم استینافاً صادر شده باشد تا ده روز پس از ابلاغ آن هزینه عرض حال دعوی اصلی را تأدیه نماید والا عرضحال او رد خواهد شد

و افغانستان و عراق بوزارت امور خارجه دولت شاهنشاهی تسلیم گردید و تشریفات اجرای آن بنحوی که در ماده دهم پیمان پیش بینی شده بود بعمل آمد.

چنانکه خود آقایان متوجه هستند این عهد نامه عدم تعرض که از آن تاریخ دارای قوت و اعتبار میگردد همکاری دول متعاقد را در حفظ مصالح مشترک آنها تأمین نموده و برای بقای صلح و امنیت کشور های امضا کننده و تحکیم رشته های مودت و برادری بین چهار دولت دوست و همسایه وثیقه تازه و ذیقیمتی است (صحیح است) و عموماً به آرامش آسیای غربی و صلح جهان خدمت نمایانی خواهد کرد . (صحیح است) کشور ایران این قدم برجسته را مانند یک سلسله پیشرفتهای بزرگ و بیشمار دیگر مدیون افکار بلند و دور اندیش پیشوای عظیم الشان خود میباشد (عموم نمایندگان صحیح است) محتاج بذکر نیست و خود آقایان متوجه بوده اند که در سنوات اخیر عزم شاهانه اختلافات دیرین ما را با دول همسایه تدریجاً برطرف نموده و توجه خاص همایونی همواره مصروف این بوده است که بین کشور های آسیای غربی صلح و دوستی جانشین کدورت های گذشته بگردد رفع اختلافات و کشمکشهای طولانی سرحدی با دولت ترکیه و عقد عهد نامه بیطرفی و عدم تعرض با دولت مزبور و دولت افغانستان و تسویه مسائل سرحدی و عقد معاهدات مختلفه با دولت عراق همه حاکی از علاقه خاطر ملوکانه بوجود مناسبات روشن و صمیمانه بین کشورهای همسایه و در واقع مراحل مختلفه همین سیاست دوستی و یگانگی بوده که اینک با عقد پیمان سعدآباد بر اساس محکمی استوار گردیده است (صحیح است)

در این موقع باید بامنتهای شغف و خورسندی عرض کنم که نیات مقدس ملوکانه و مساعی که در این چند سال دولت شاهنشاهی برای اجرای آن بکار برده همواره در کشور دوست و برادر ما ترکیه و افغانستان و عراق انعکاس مطلوبی داشته و حسن توجه قائد بزرگ کشور ترکیه و سلاطین معظم افغانستان و عراق و همفکری و همکاری دول مزبور حصول مقصود را تسهیل نموده است (صحیح است)

رئیس - نه تنها بنده مفتخرم بلکه تمام ایرانیان سر بلندند از اینکه آنچه وسایل سعادت و ترقی ممکن بوده است باین مدت کم در عصر همایون پهلوی که امیدواریم سالیان دراز باقی و برقرار باشد در این کشور تدارک شده و باز هر روز آثار فرخی و بهروزی از هر حیث بهمم ملوکانه در ایران بروز و ظهور دارد . ولی همه تصدیق داریم که این پیمان سعدآباد از آن شاهکار هائی است که در میدان سیاست دنیا آقدر و قیمت را دارد که بجزیری مقایسه نمیشود کرد (نمایندگان - صحیح است)

باینکه ملت ایران همیشه ساعی بوده است که با همسایگان حسن روابط خود را محفوظ بدارد ولی بعضی اختلافات قهراً پیش می آمده چنانکه میان همسایگان و این کشور از مدتی اختلافاتی حاصل بوده است که با همه کوششهای سابقین مسئله لاینحل و اسباب مشغولیت دولت فراهم میشده است .

یکی از افکار عالیه و توجهات باهره ذات همایون شاهنشاهی از اول سلطنت خود مصروف بوده که این اختلافات را رفع و یگانگی و برادری بجای آن استوار فرماید . و چون میبینم مقاصد عالیه در مقابل عزم و اراده شاهنشاهی همیشه سر تمکین پیش دارند بحمدالله همه اختلافات برداشته شده و یک چنین پیمانی که راستی سر مشق سیاست عاقلانه است جایگیر آن شده است (نمایندگان - صحیح است) .

این پیمان نه تنها این دول چهار گانه را که از قدیم در حقیقت اتصال و علاقه مخصوصی بیکدیگر داشتند امروز در عالم صلح طلبی و برادری و یکجبهتی با صمیمیت بیکدیگر متصل نموده بلکه باید گفت در عالم تمدن دنیا مورد توجه بوده و برای سعادت صلح عالم سر مشق حکیمانه است امیدواریم که این دول چهار گانه در سایه زمامداران عالیقدر خود همیشه با ترقی و تعالی قزین و دائماً در برادری و یکجبهتی بیکدیگر ثابت و برای حفظ صلح و سلم دنیا سر مشق دیگران باشند (صحیح است - صحیح است)

[۴ - بقیه شوز اول لایحه اصول محاکمات از ماده ۶۸۹]

رئیس - ماده ۶۸۹

باب دهم - در خسارت

فصل اول - در کلیات

ماده ۶۸۹ - هر کس میتواند قبل از تقدیم عرضحال بمحاکم عدلیه حق خود را بوسیله اظهارنامه از طرف مطالبه نماید مشروط باینکه موعده مطالبه رسیده باشد و بطور کلی هر کس حق دارد اظهاراتی که راجع بمعاملات و تعهدات خود با طرف دارد و بخواهد بوسیله رسمی بطرف بگوید در ضمن اظهارنامه بطرف ابلاغ نماید .

اظهارنامه بتوسط اداره ثبت اسناد یا دفتر عاکم ابلاغ میشود .

تبصره - اداره ثبت اسناد و دفاتر عاکم میتوانند از ابلاغ اظهارنامه هائی که خارج از نزاکت باشد خودداری نمایند .

رئیس - ماده ۶۹۰

ماده ۶۹۰ - در صورتی که اظهار نامه مشعر بتسلیم وجه یا مال یا سندی از طرف اظهار کننده باشد آن وجه یا مال یا سند باید در موقع تسلیم اظهار نامه بدفتر تحت نظر و حفاظت همان دفتر گذارده شود مگر اینکه طرفین در موقع تعهد عمل دیگری را معین کرده باشند

رئیس - ماده ۶۹۱

ماده ۶۹۱ - در مواردی که اقدام محکمه بموجب قانون مستلزم تأدیه حقی است تأدیه آن بعهده شخصی است که از محکمه آن اقدام را درخواست مینماید و اگر اقدام بر حسب درخواست طرفین یا بنظر محکمه شده است هزینه آن بعهده طرفین است لیکن در موقع صدور حکم یا پس از آن بطوری که در مواد آتی مذکور است از محکوم علیه قابل مطالبه خواهد بود

رئیس - ماده ۶۹۲

ماده ۶۹۲ - مدعی حق دارد در ضمن عرض حال یا در اثناء محاکمه جبران خساراتی که بسبب محاکمه یا بجهت تاخیر اداء دین یا انجام تعهد و یا تسلیم مدعی به باو وارد شده و یا خواهد شد از طرف دعوی بخواهد و نیز مدعی

علیه میتواند خساراتی که بسبب محاکمه باو وارد شده است قبل از اعلان ختم محاکمه از مدعی مطالبه نماید در این صورت محکمه ضمن حکم راجع باصل دعوی یا بموجب حکم عدلیه محکوم علیه را بتأدیه خسارات ملزم خواهد نمود مگر در صورتی که قرار داد خاصی راجع بخسارت بین طرفین منعقد شده باشد که در این صورت مطابق قرارداد رفتار خواهد شد

رئیس - آقای اوحدی

اوحدی - چون آقای وزیر عدلیه خیلی علاقه مند هستند مواد قانون اصول محاکمات حقوقی بطور وضوح و روشن بگذرد از این جهت خواستم بطور اختصار تذکر بدهم وضعیت امروزه کشور و وضعیت معاملات امروزه غیر از وضعیت سابق و معاملات سابق است خساراتی که متوجه طلب کننده می شود بسبب مختصری نیست که در این ماده بآن اشارت شده است که عبارت باشد از خسارت محاکمه یعنی هزینه محاکمه و حق الوکاله و کیل و خسارت تاخیر تأدیه و متبادر از این ماده همین چند خسارت بیش نیست در حالتیکه یک خسارات مهمه هست که این ماده بآنها اشاره ندارد در مواد دیگر هم تصور نمیکنم بطور وضوح یا کنایه اشاره شده باشد معاملاتی واقع میشود بین اشخاص که عدم پرداخت آن سر موعده معین بسبب خسارت فوق العاده و مهمی بطرف وارد میکند تاجر میزان معامله را که گرفته برای آن گرفته که مال التجاره او مثلاً در اول شهریور تسلیم او شود که اگر در اول شهریور تسلیم او نشود و تاخیر بیفتد یک ماه دیگر خسارات فوق العاده باو متوجه میشود این ماده اشاره باین قبیل خسارات ندارد یا اینکه کارخانه معیوبی را طرف مقابل میفروشد که صورت ظاهرش عیب ندارد ولی بمحض اینکه کار گذاشت و یکماه از این مقدمه گذشت این کارخانه خراب میشود و باید یک کارخانه دیگری سر جای این کارخانه بگذارد بعلاوه انواع و اقسام خسارات دیگر که متوجه میشود که این خسارات که در قانون ذکر کرده بهیچوجه شامل آنها نمیشود

از این قبیل خسارات معاملاتی داخله و خارجه زیاد است که طرف مقابل برای تأمین حق خودش متحمل يك خساراتی میشود این است که تذکر دادم که آقای وزیر عدلیه در صورتیکه صلاح میدانند در این ماده این قسمت را هم اضافه فرمایند و یا اگر توضیحی دارند خودشان بفرمایند

وزیر عدلیه - آقای اوحدی راجع بقانون اصول محاکمات حقوقی حق دارند که بگویند بایستی خیلی کامل و صریح باشد اما خیلی جلو میروند یعنی آنچه که توقع دارند و نگرانی که از بعضی مقررات قانون مدنی دارند میخواهند اینجا حل شود جلسه پیش هم راجع باختلاف مالك و مستأجر يك پیشنهادی دادند که جایش در قانون مدنی بود تذکری که ایشان میدهند میدانم چیست در واقع این است که عدم النفع جزء خسارت حساب میشود یا نه این يك قضیه مهمی است که باید اساساً حل شود نکته مهمی هم هست ولی باز باید تذکر بدهم و تکرار کنم که جایش در قانون اصول محاکمات حقوقی نیست و بایستی در قوانین مدنی حل شود.

رئیس - ماده ۶۹۳ قرائت میشود

ماده ۶۹۳ - خسارت از خسارت قابل مطالبه نیست

رئیس - ماده ۶۹۴ قرائت میشود

ماده ۶۹۴ - در صورتیکه هر يك از طرفین از جهتی محکوم له و محکوم علیه باشند خسارت هر يك در مقابل خسارت طرف تهاثر خواهد شد و چنانچه خسارت يك طرف علاوه بر خسارت طرف دیگر باشد نسبت بهمان قسمت علاوه حکم داده میشود

رئیس - ماده ۶۹۵ قرائت میشود

ماده ۶۹۵ - دعوائی که بصلاح خاتمه یافته باشد حکم خسارت نسبت به آن دعوی داده نمیشود مگر اینکه در ضمن صلح قراری نسبت به خسارت داده شده باشد.

رئیس - ماده ۶۹۶ قرائت میشود

ماده ۶۹۶ - در مواردی که مقدار هزینه در قانون یا تعرفه رسمی معین نشده است مقدار خسارت را محاکمه به نظر خود یا به وسیله خبره معین می نماید.

رئیس - ماده ۶۹۷ قرائت میشود

فصل دوم - در خسارت محاکمه

ماده ۶۹۷ - خسارت محاکمه عبارت است از هزینه محاکمه و حق الوکاله و کیل و هزینه های دیگری که مستقیماً مربوط بمحاکمه بوده و برای اثبات دعوی یا دفاع لازم بوده از قبیل حق الزحمه خبره و هزینه تحقیقات محلی و غیره.

رئیس - ماده ۶۹۸ قرائت میشود

ماده ۶۹۸ - هزینه هائی که برای اثبات دعوی یا دفاع ضرورت نداشته است به عنوان خسارت نمیتوان مطالبه نمود

[۵ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس - اگر تصویب میفرمائید جلسه را ختم کنیم جلسه آینده روز یکشنبه ۱۹ تیر سه ساعت قبل از ظهر دستور لوایح موجوده

(مجلس يك ربع قبل از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری